

Over een wereld zonder vrijheid en waardigheid

door B. F. Skinner

Uitgave Bruna 1973, vert. uit engels.

De bekende Amerikaanse psycholoog Skinner geeft in de titel van het boek duidelijk de strekking: Vrijheid en waardigheid zijn begrippen, die in een vroegere maatschappij konden bestaan, maar nu wij weten (volgens de schrijver) dat het menselijk gedrag geheel door erfelijkheid en door invloeden van buiten wordt bepaald, nu blijken vrijheid en waardigheid slechts waandenkbeelden te zijn.

De schrijver juicht dit toe, want zie maar, zegt hij, hoe de samenleving op de rand van de afgrond is gekomen, doordat wij de mens te veel aan zijn lot hebben overgelaten. Hij is vol vertrouwen dat een nieuw vak, de „gedragstechnologie“, zich zo zal ontwikkelen, dat men de mensheid kan dwingen tot een gelukkige samenleving.

Dit herinnert aan Huxley's boek „Brave new world“ van 1932, maar wat daar satirisch is beschreven, is voor Skinner de heilstoestand bij uitstek.

Skinner is een typische „behaviourist“, bij wie het alleen om het gedrag van de mensen gaat; gewaarwordingen, gevoelens, gedachten, kortom het gehele geestesleven zijn voor hem slechts onbetekende bijverschijnselen. Woorden bijvoorbeeld zijn voor hem geluiden, die een zeker effect op iemands medemensen hebben, maar geen zelfstandige inhoud of betekenis. „Een beroep op de menselijke geest verklaart totaal niets“, zegt hij ergens.

Men kan zich afvragen wie dan bepaalt in welke richting de mensheid moet worden gedwongen. Wel, dat zijn de gedrags-technologen, die door hun studie weten wat goed voor de mens is en hoe men daartoe kan krijgen. Logischerwijs zijn de gedragstechnologen ook geen vrije mensen, wat zij zeggen is ook immers door uitwendige oorzaken bepaald; hiermee blijft Skinner echter wat in het vage. Maar zijn eigen woorden, zijn boek, hebben blijkbaar wel een „inhoud“. Hij schrijft immers in de hoop dat we het met hem eens zullen zijn. Het is een arme wereld, die hier wordt beschreven, een wereld zonder glans, zonder vervoering, maar in zijn beperktheid toch wel een deel van de echte wereld. Daarom zijn er voor ons ook positieve elementen in Skinners betoog. Het is waar, dat de mens in hoge mate een produkt van zijn omstandigheden is en dat zonder beïnvloeding of dwang geen samenleving mogelijk is.

De vraag is slechts, waar de grens tussen geoorloofd en ongeoorloofde dwang ligt. Voor Skinner is dit een utiliteitskwestie. Hij heeft geconstateerd, dat hoe minder de dwang merkbaar is, hoe meer de mens zich vrij voelt. Die illusie van vrijheid wil hij ons gaarne laten, daarom wil hij de beïnvloeding zo onopvallend mogelijk laten gebeuren en liever in positieve zin (bijv. met beloning) dan in negatieve zin (straf). Dit niet op grond van enig moreel principe, doch omdat het zo het beste gaat. Ons kan deze stelling tot verdere bezinning prikkelen.

A. van Kreveld, Baarn.

LEZEN

Pro deo advocaten doen niets voor je

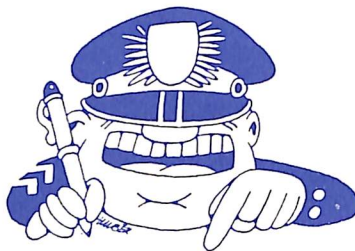
Het beeld dat de Nederlander heeft van de advocatuur is niet onverdeeld gunstig. De advocaten vinden zelf dat het niet klopt. „Pro deo advocaten doen hun werk kwalitatief behoorlijk“ zegt de Nederlandse orde van Advocaten.

Een Amsterdamse hulpverlener: „Hele hordes bepleiten alleen clementie“.

Een verhaal over pro deo advocaten, die voor weinig geld de grote belangen van een verdachte in een strafproces behartigen.

Een bestuurslid van de Orde van Advocaten, W. Taekema betoogt in het artikel: „Rechtshulp aan particulieren is hard aan verbetering toe. Binnen de orde is een commissie bezig een nieuw systeem voor rechtshulp te ontwerpen waarbij het scherpe onderscheid tussen pro deo en betalende cliënten geheel moet wegvallen. Dat moet vervangen worden door een systeem van bijdrage naar draagkracht.“

Uit: KRI, tijdschrift van de vereniging van reclasseringsinstellingen, nr. 2, dec. '74. Abonnement voor 10 nrs. f 15,—. Antwoordnr. 282, Den Bosch.

Education permanente eist sociale veranderingen

De gedachte van de éducation permanente — leren zolang je leeft — is zo langzamerhand door en door bekend sinds John Dewey hem in 1916 introduceerde. Of misschien is de idee nog wel ouder, stammend uit de dagen van Aristoteles. En de bijval klinkt luid, ook vandaag de dag: de internationale commissie voor onderwijs aan volwassenen van de UNESCO in 1965, de internationale commissie voor ontwikkeling van het onderwijs in 1972, de Europese conferentie van ministers van onderwijs in Boekarest eind vorig jaar — het zijn maar een paar van de indringendste bijvalsbetuigingen. Waarmee het begrip zo ongeveer gekomen is op hetzelfde niveau als de „vrijheid van voorlichting“ of „perfecte gezondheid“ of „eeuwige jeugd“ — dingen die iedereen verlangt, maar die nog nooit helemaal zijn verwerkelijkt.

Die sfeer is het uitgangspunt van een recente UNESCO-publicatie „Towards a conceptual model of life-long education.“ Bij het afschilderen van dit voor verwezenlijking vatbare model is het gevaar niet geschuwd dat het enigszins utopisch klinkt — maar het boek heeft dan de verdienste deze utopie in kaart te brengen evenals de wegen erheen. Auteur George W. Parkyn, een Nieuw-Zeelander met ervaring in vele landen, analyseert onder meer wat allemaal de gevolgen zouden zijn binnen een nationaal onderwijsstelsel als daarin de éducation permanente tot het uiterste werd toegepast. Hij koos Peru als voorbeeld, maar niet omdat de situatie in dit land kan dienen als representatief voor vele andere — elk land is in dit opzicht uniek — maar wel omdat het een reëel voorbeeld is.

Aan het uitgangspunt maakt dr. Parkyn weinig woorden vuil: „Het is duidelijk dat we in een paar jeugdjaren niet alles kunnen leren wat we in de loop van ons

leven nodig zullen hebben“. Wel toont hij scherp aan dat permanent leren niet het normale schoolsysteem is met daaraan vastgeplakt wat studiemogelijkheden voor volwassenen. Integendeel, men moet dan afstappen van de gangbare opvatting dat men kinderen zoveel mogelijk leert wat ze wel eens nodig kunnen hebben in hun later leven. Wel moet het leren van de volwassenen steunen op wat hun als kinderen is bijgebracht en dit laatste moet derhalve een voorspel worden tot onderwijs aan volwassenen en daarop niet alleen maar vertrouwen om eventuele kleine gaatjes te vullen. Het doel moet niet zijn „onderwezen mensen“ af te leveren, maar „onderwijsbare mensen“. Wat natuurlijk ook weer niet inhoudt dat iedereen geprepareerd moet zijn voor een soort eeuwigdurend werken voor een doctoraal examen.

Parkyn behandelt een zeer lange lijst van veranderende relaties waarbij ouders, kinderen, onderwijsinstanties betrokken zijn, maar evenzeer gezondheidsdiensten, werkgevers, publiciteitsmedia, bibliotheken voor een zeer uitgebreid stelsel van samenwerkingen binnen een breed algemeen beleid dat de centrale overheid moet uitstippelen. Kortom, de onderwijs-veranderingen die werkelijke invoering van éducation permanente met zich brengen zou, gaan gepaard met andere verreikende sociale veranderingen. Waarbij misschien de grootste verandering zou moeten komen in de filosofie van het beschikbaar stellen van geldmiddelen: is op het ogenblik veelal elke cent die besteed wordt aan onderwijs voor volwassenen er een minder voor het onderwijs aan kinderen — dan zal men als enig alternatief hebben een veel grotere hap uit alle schatkisten te besteden voor het onderwijs als geheel.

P. Krug

Minister Vorrink en voorzitter Rood bij de opening (foto Anefo)

ecologie-conferentie-rotterdam

thoenes: arbeidsdienstplicht van 10 jaar
galtung: doorbreek de uitbuiting-relaties

Het Eduard Douwes Dekkerhuis, een verzorgingstehuis voor 164 bejaarden en een psycho-geriatrisch verpleeghuis voor 120 bewoners, is aangesloten bij de Humanistische Stichting voor Huisvesting van Bejaarden. Kontakt wordt gezocht met een

geestelijk raadsman (vrouw)

die in nauwe samenwerking met de medewerk(st)ers van de overige diensten werkzaam zal zijn ten behoeve van het geestelijk welzijn van de bewoners. De functie is voorlopig part-time, doch zal waarschijnlijk binnen afzienbare tijd tot een full-time taak uitgroeien.

Een opleiding aan het Humanistisch Opleidings Instituut wordt nodig geacht.

Salariëring zal geschieden volgens richtlijnen N.Z.R.; goede sekundaire arbeidsvoorwaarden, o.a. pensioenvoorziening bij het P.G.G.M.

De selectieprocedure geschiedt in overleg met de „begeleidingskommissie geestelijke verzorging bejaardentehuizen en ziekenhuizen” van het Humanistisch Verbond en met het G.I.T.P.

Inlichtingen worden verstrekt door de heer E. Happé, algemeen directeur. Sollicitaties te richten aan de directie van het Eduard Douwes Dekkerhuis, Schoenerstraat 11, Amsterdam-1019, telefoon (020) 31 29 33.

eduard douwes dekkerhuis

Hoofdbestuur

Ditmaal twee in een: de vergaderingen van 17 en van 31 januari. Die van de 17e heb ik niet bijgewoond, zodat ik wat deze betreft afga op de notities van de Leede.

De belangrijkste punten op 17 januari waren het contact tussen hoofdbestuur en functionarissen alsmede hun werkterreinen, de congresvoorstellen, en de geestelijke verzorging van zieken en bejaarden.

Het contact tussen HB en functionarissen wisselt voortdurend, maar neigt er naar losser te worden als men er geen afzonderlijke aandacht aan besteedt. Het slijt, zou men kunnen zeggen. Meestal zijn wisselingen in taken en in personeel, én het altijd wel vol zijn van de HB agenda de hoofdoorzaken van die slijtage.

De directeur deed een voorstel om deze contacten weer eens te systematiseren, en ze daardoor hanteerbaarder te maken.

Als men het niet uit een ruime beurs kan doen, is het treffen van een personeelsvoorziening vaak geen eenvoudige zaak. Zo ook ten aanzien van de geestelijke verzorging in zieken- en bejaardentehuizen. Er is belangstelling voor, en er worden middelen voor bestemd. Meestal zijn de middelen slechts toereikend voor deeltijdse krachten, en een fractie daarvan kan worden gebruikt voor centrale voorzieningen. Het is passen en

meten. Het Verbond heeft geen reserves en kan daarom geen risico lopen, moet dus op de veilige weg blijven. Maar het ziet er naar uit dat we binnenkort de voorziening bekend kunnen maken.

Op 31 januari kwamen congresvoorstellen weer aan de orde. Het belangrijkste onderwerp van algemeen-organisatorische aard is ongetwijfeld de positie van de Verbondsraad. Het lijkt duidelijk dat die wel (meer of minder) zal veranderen. In de eerste plaats in samenstelling, in de tweede plaats wellicht in bevoegdheden. Wat de samenstelling betreft hecht het hoofdbestuur, met sommige voorstellers mee, niet aan het lidmaatschap van de raad van alle, of zelfs van een aantal, hoofdbestuurleden. Wat bevoegdheden betreft is het hoofdbestuur terughoudender dan enkele voorstellers – met name Bussum –, en er niet vóór dat de Verbondsraad een – tamelijk vaak vergaderend – klein congres zou worden. Het hoofdbestuur wil best te allen tijde rekening en verantwoording afleggen, maar het moet wel de mogelijkheid houden om over ruime perioden een beleid te voeren. Men kan namelijk niet én een verantwoordelijk bestuur hebben én voortdurend staan bij te sturen.

Een ander belangrijk onderwerp is nog steeds de financiën. Het is onvermijdelijk dat de verdeling van de contributies – 70 pct. gaat naar het Centraal Bureau – ge-

handhaafd blijft en dus weer gaat worden voorgesteld aan het congres. Voorts moet er weer contributieverhoging worden aangekondigd: vrijwillig voor 1975, en een officiële voor 1976.

De taakgroep Gemeenschappen is er een van de serie die drie jaar geleden in het leven is geroepen, en de eerste (enige) die wat kwijnend is. Er zijn buitenleden (d.w.z. niet hoofdbestuur) bij, en zeker ook onder hen is er nog al wat absentie van vergaderingen, die mede daardoor niet veelvuldig zijn. Kortom: de taakgroep leidt een wat lauw leven.

Over de bevolkingsmigraties van de laatste tijden was er een nota Sorgedragers. Zoals gewoonlijk werd ook deze nota in de eerste ronde van commentaar voorzien om daarna door de opsteller te worden herzien. Enigszins bewerkt komt de nota nog voor de zomer terug.

Onze vice-voorzitter Knap en Mevrouw Rood-de Boer gaan een korte verhandeling schrijven over abortus, bestemd voor Kamerleden (na het HB gepasseerd te zijn) en voor verdere publikatie.

Voor eventuele bezoekers (dat kunnen al onze bestuurders zijn): de volgende HB vergaderingen zijn op 28 februari en op 14 en 28 maart. We zijn al een paar vergaderingen achtereen zonder bezoekers geweest.

Ina Verschuur van het H.O.I.: „Je moet het zelf ontdekken”

Sinds 1 september vorig jaar is het HOI, het Humanistisch Opleidings Instituut weer „bemand”. Dat wil zeggen: sinds die tijd is er een functionaris, een studie-coördinator in de persoon van Ina Verschuur (31), sociaal-pedagoog, moeder van 3 kinderen. In een gesprek dat we met haar voerden, vertelt ze iets over haar achtergrond, ervaringen en ideeën over de maatschappij.

Je bent jong getrouwd.

Ja, ik ben heel jong getrouwd. Mijn ouders accepteerden dat niet, ik moest het huis uit en we — mijn man Aart en ik — trokken bij mijn schoonmoeder in. Zo van school, zo achter de kindervragen: daar heb ik het erg moeilijk mee gehad. Ook al, omdat ik zelf nauwelijks voor het kind kon zorgen. Ik moest gaan werken. Eerst op het stadhuis, waar ik het vreselijk vond. Later als typiste bij een verzekeringsmaatschappij. Uiteindelijk kwam ik op de reuma-afdeling van een ziekenhuis als secretaresse; moest ik ook patiënten helpen en zo, dat was wel erg leuk. Maar er kwam een tweede kind, inmiddels hadden we ook een huis. Herman werd geboren en anderhalf jaar later Marian. Een aantal jaren, zo tot 1966, 1967 was ik echt de huisvrouw: kinderen verzorgen, huishouden en zo. Daarna heb ik een hele ontwikkeling doorgemaakt.

Was daar een directe aanleiding voor?

Nee, het waren meer de omstandigheden. Min of meer bij toeval kwamen Aart en ik bij het jeugd- en jongerenwerk. Daar kwamen we met nieuwe ideeën in aanraking, zelf gingen we daardoor heel anders tegenover een heleboel dingen aankijken. Aart en ik hebben toen — ieder op onze eigen manier — een heel emancipatieproces doorgemaakt. Ik kwam tot de ontdekking dat ik eigenlijk wilde studeren. Aart sloot zich aan bij een politieke organisatie, de socialistische jeugd, wat toen eigenlijk meer een actiegroep dan een organisatie was. Van daaruit kwamen we weer in aanraking met heel andere mensen. We kwamen ieder vanuit onze eigen hoek tot een beetje maatschappij-kritisch handelen.

Waarom koos je pedagogie als studierichting?

Ik ben altijd erg geïnteresseerd geweest in mensen om me heen, ook in mezelf. Pedagogie is eigenlijk een soort praktische psychologie, niet zo zeer gericht op ziektefactoren, meer op gewone mensen — van kind tot volwassene. Door mijn studie kwam ik in aanraking met de ideeën over anti-autoritaire opvoeding: met anderen heb ik toen deze ideeën uitgewerkt en een anti-autoritaire kresj opgericht op het Domein.

Dit kwam natuurlijk ook tot uitdrukking in de opvoeding van m'n eigen kinderen. Toch hebben ze nooit op deze kresj gezeten omdat ik ontdekte dat deze opvoedingstheorie voor de gewone man in het dagelijks leven niet te verwezenlijken is. Op dat moment heb ik me dan ook aangesloten bij de socialistische jeugd.

Van daaruit kwam ik in aanraking met allerlei actiegroepen — o.a. Dolle Mina —. Ik was een dolle Mina van het eerste uur. Aan die acties heb ik ontzettend veel lol beleefd; het ontvoeren van Pim de la Parra (filmer) bij een miss-verkiezing hier in Utrecht; de actie Baas in eigen buik, die gericht was op een vrije keuze van de vrouw wat betreft abortus en een actie voor kresjes (die had je toen nog helemaal haast niet) in Overvecht. Al met al hebben deze acties erg veel op gang gezet, wat ten goede is gekomen aan de maatschappelijke positie van de vrouw.

Maar al gauw zag ik toch dat Dolle Mina een stuk lolmaken was, van mij persoonlijk een afzetten en een stuk ontwikkeling dat ik nog moest doormaken. Op een gegeven ogenblik zag ik dat je met die acties toch niet genoeg bereikt; je kan wel wat op gang brengen, maar van echte verandering is geen sprake.

Wilde je dan iets veranderen?

Ja, ik vind dat de westerse economie gebaseerd is op eigen belang en winstbejag. Hierdoor worden bepaalde groepen zowel in het westen maar ook in de derde wereld onderdrukt. Met onderdrukking bedoel ik dat ze persoonlijk en maatschappelijk niet de kans krijgen zich te ontwikkelen tot zelfstandige persoonlijkheden. Ik ben van mening dat dit niet straffeloos kan gebeuren.

Dit uit zich in allerlei persoonlijke en maatschappelijke ziektefactoren.

Wat zou je daar dan aan kunnen doen?

Je kunt mensen bewust maken van die storende factoren en helpen te ontdekken waardoor ze belemmerd worden, ook wat betreft de maatschappelijke situatie. Je kunt ze niet je eigen visie of mening opdringen: mensen moeten het zelf ontdekken.

Op basis hiervan moet men zelf bepalen hoe men zich t.a.v. zijn onderdrukte positie wil opstellen.

Om een voorbeeld te noemen: in onze eigen buurt heb ik een wijkcomitee opgericht op basis van klachten over de gehuurde woning. Aan zulke klachten ligt altijd een gevoel van onderdrukt zijn en van onmacht ten grondslag.

Het moet voor de mensen zelf duidelijk worden dat het niet die scheur in het plafond is waar men zo boos over is, maar het feit dat men onmenselijk behandeld wordt.

Waar grote groepen mensen onderdrukt worden door een maatschappelijke structuur vind ik het noodzakelijk dat men zich gezamenlijk organiseert om deze structuur te veranderen.

Hoe combineerde je al die activiteiten met de zorg voor je drie kinderen?

Ja, die studie deed ik in de schooltijd van de kinderen. En dat buurtwerk is denkkelijk wel ten koste gegaan van de kinderen. Maar tegelijkertijd had ik daarover wel een soort filosofie die ik had meegekregen vanuit die anti-autoritaire gedachten: dat kinderen hun eigen leven moeten kunnen uitstippelen min of meer, zelfstandig alleen thuis kunnen zijn en zo.

Dat buurtwerk was een enorme klus. Ik ben 3 jaar bezig geweest en heb binnen de buurt een aantal mensen gevonden die zich bewust zijn geworden van hun positie en dit werk verder zelfstandig hebben overgenomen. Toen ben ik verder gegaan met mijn studie, die is nu bijna af, ik moet nog maar twee tentamens doen. Maar het thuis zitten is me toch wat al te gezellig en daarom besloot ik halve dagen te gaan werken.

Had je, voordat je bij het HV kwam werken, ooit van de Humanisten gehoord?

Wel van gehoord, maar nooit mee in aan-

raking geweest. Ik had wél veel over humanistische psychologie gelezen en het Hum. Verbond had een klank van warmte, menselijkheid en gewoon met elkaar omgaan op een reële basis . . .

Wat houdt je baan nu in?

Het Humanistisch Opleidings Instituut geeft kursussen, een opleiding van 3 jaar voor geestelijk raadsman-vrouw of vormingswerker.

Ik moet zorgen dat die kursussen goed lopen, dat er docenten zijn, dat er nieuwe docenten komen die in de visie passen, en samen met enkele kursisten ben ik de administratie aan het op poten zetten. Je begrijpt er zit nog een heleboel meer aan vast.

Wat houdt de opleiding in en doe je zelf ook mee?

Nee, ik doe de opleiding niet, maar vind het wel erg interessant. Als ik kans zie ga ik er ook bij zitten — heb bijvoorbeeld met een relatietraining meegedaan. Wat de cursus inhoudt . . . ja, een heleboel. Het gaat er vooral om dat je voor jezelf een leerproces doormaakt, waardoor je mensen die in een bepaalde situatie met problemen zitten kan begrijpen en begeleiden. Het eerste jaar is theorie: humanistiek van Van Praag, filosofie, agogiek, psychologie (dat is er nog niet, maar dat komt nu), relatie-training, vergader- en discussietechniek.

Het is een heel gevarieerd publiek, van 24 tot 48 jaar met een universitaire opleiding of met bijna geen opleiding. Het is op Zaterdag, dus mensen kunnen het naast hun werk doen. Maar dat is wel een hele kluit, vooral ook omdat je zo met jezelf bezig raakt, je wordt zelf ook min of meer op je kop gezet en dat is ook de bedoeling, want je moet je je gevoelsleven bewust worden.

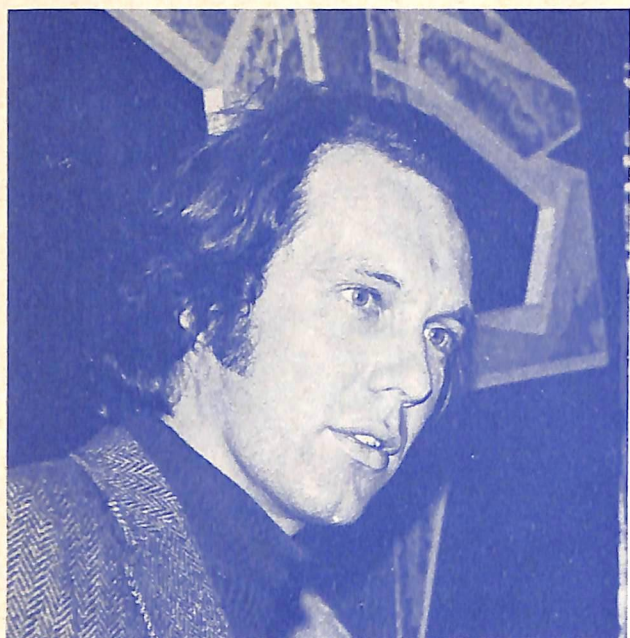
De opleiding wordt nu voor een deel gesubsidieerd door het Hum. Verbond en de kursisten betalen een tamelijk hoog kursusgeld. We proberen te bereiken dat het diploma erkend wordt, dat de opleiding wordt gesubsidieerd, zodat we in de toekomst verder kunnen uitbouwen. Dat dit nodig is, blijkt wel uit het feit dat de cursus voor volgend jaar door mond-tot-mond reclame al bijna helemaal vol zit.

Wat is het verschil tussen deze opleiding en bijvoorbeeld maatschappelijk werk?

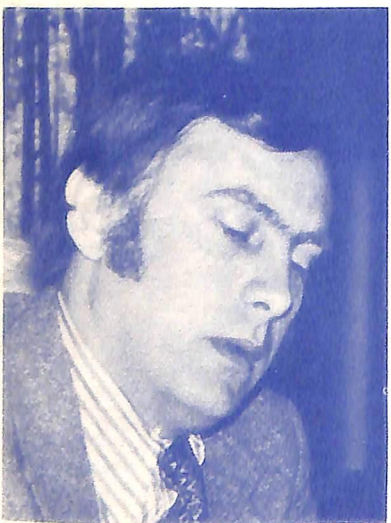
De maatschappelijk werker beweegt zich meer op het praktische veld, zorgt bijvoorbeeld dat er een gezinsverzorgster komt of zo. Maar voor een persoonlijk contact hebben ze meestal weinig of geen tijd. Ik geloof dat dat de essentie is, terwijl de geestelijk raadsman zich juist helemaal persoonlijk met iemand bezig houdt en vooral juist die persoonlijke aandacht moet opbrengen.

Nogmaals, hoe doe je het nu met je kinderen?

Ik heb geen hulp. Mijn kinderen zijn nu 13, 10 en 8. Gelukkig is mijn man erg geëmancipeerd, we doen het gewoon samen.

Boven: mevrouw Hommes (alias mevr. Vorrink) en de heer Vorrink (alias hr. Rood) luisteren naar socioloog Randers
Boven naar beneden: R. Hueting, H. Hoestra, E. Hommes

Twée dagen Rotterdam: Denken over de naaste

Bijna 250 mensen hebben het symposium van het Hum. Verbond in Rotterdam bijgewoond; geluisterd naar de boeiende vertogen van de Noorse sociologen Galtung en Randers, naar het relaas van econoom Hueting en naar de „bekenden” Thoenes, Hoestra en Hommes. Er werd in drie groepen door de deelnemers gediscussieerd over de bevolkingspolitiek (ook het zwaartepunt in de rede van minister Vorrink) over een ekonomie van versobering en over ekothiek. Op zondag werd de conferentie afgesloten met het presenteren van de beleidsadviezen (aanbevelingen op nationaal niveau, voor het Hum. Verbond en voor ieder persoonlijk), waarin ook enkele opmerkingen uit de discussie-groepen werden verwerkt. Hommes gaf een meesterlijke samenvatting van de verschillende redes en voorzitter Rood benadrukte in een „geladen” eindwoord nog eens waarom het Hum. Verbond zich hiermee bezig houdt. Hij beantwoordde ook de veelgehoorde opmerking: 't is toch niet haalbaar de grote massa wil 't niet.

„Haalbaar is een begrip voor politieke partijen”, aldus Rood, „haalbaar is geen begrip voor het H.V. Waarom niet? Omdat 't de helderheid, de logika en de klemmendheid van je zedelijk beroep wat je doet met je uitspraken, doorkruist. Je doet 't maar half omdat je denkt dat het dan wel haalbaar is. Bovendien kan een mens zich zo grandioos vergissen in wat haalbaar is.”

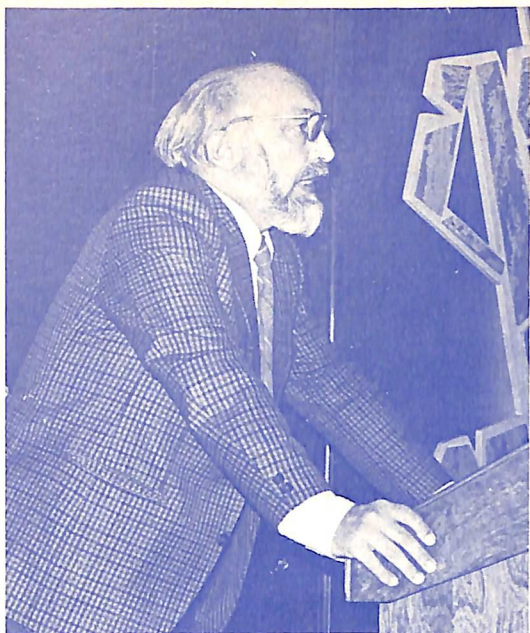
Naast de vele ernstige woorden is er ook veel gelachen op de conferentie. Bijvoorbeeld om Galtung, die zijn rede even moest onderbreken en toen mompelde dat er „nose-pollution” (neus-vervuiling) was opgetreden. Om Hueting die de versobering niet zo'n moeilijk punt vond en dit meteen

demonstreerde: niet met de auto naar dergelijke belangrijke conferenties, maar een haak-fiets tas aangeschaft voor de congressstukken, daarin een vrolijk gekleurde regenbroek en dan maar met de fiets naar de trein. De haaktas werd getoond en daarin bevond zich inderdaad een vrolijk gekleurde regenbroek die ter plekke werd aange trokken.

De conferentie heeft ruime aandacht gekregen van de media. Misschien heeft u het daarom al gehoord. Opvallend waren de utopische ideeën van Thoenes: een arbeidsdiensttijd van 10 jaar voor iedereen en daarna doen wat je wilt. We komen daar in een volgend nummer van Humanist nog uitvoerig op terug.

Ook de visie van Galtung was in vele opzichten nieuw. Hij noemde als belangrijkste problemen geweld, armoede, onderdrukking en milieu. De laatste werd opgesplitst in bevolkingsproblematiek, uitputting grondstoffen en vervuiling. Als eerste stap naar oplossing van deze problemen ziet hij het doorbreken van de zgn. centrumperiferie relatie. De tegenstelling, zou men (te) simpel kunnen zeggen, tussen rijke landen en arme landen, in het klein tussen rijke mensen en arme mensen.

De sociaal-economische verhouding van de samenleving is zo opgebouwd dat de rijken steeds rijker worden en de armen steeds armer. Slechts enkele landen, aldus Galtung, zijn er in geslaagd die zgn. centrum-periferie relatie te doorbreken. Met andere woorden: een streep te halen door de uitbuitingsrelaties. Noord-Vietnam, Noord-Korea, China en Cuba hebben zich zodanig ontwikkeld, dat ook de armste groepen kunnen meedelen.

Boven links: P. Thoenes. Boven rechts: radio-ploeg HV, Casper Vogel en Rina Spigt
Midden, v.l.n.r.: Thoenes, Galtung, Hommes, Fiege, Rood
Onder: denkers van Praag, Fiege, anonymus en Thoenes

toekomst

Er moet een belangrijke verandering in de handelsrelaties komen. Maar dat is niet voldoende. Ook de soc. landen hebben bijv. geen oplossing kunnen geven voor het probleem „geweld”.

Galtung pleit voor kleinschaligheid (een punt dat ook door Hueting en Randers werd genoemd), een klein-economisch systeem, waarin de vervuiling en de uitputting van grondstoffen beter onder controle gehouden kunnen worden.

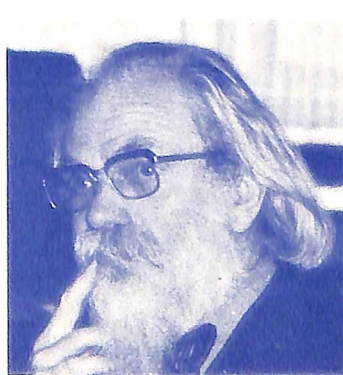
De technische ontwikkeling die we daarvoor nodig hebben zou kunnen komen van de Chinezen. Zodat we in de toekomst misschien in onze eigen fabrieken Chinezen als technische experts zullen aantreffen!

Met betrekking tot de multi-nationals (bijv. Coca Cola) merkte Galtung op, dat we deze organisaties misschien zouden kunnen aanwenden als efficiënte organisatievormen voor het onderhouden van de contacten tussen die kleinschalige systemen.

Tijd en ruimte ontbreken om u meer over de conferentie te vertellen. Maar, volgende keer komen we er uitvoerig op terug.

J.M.

foto's hr. en mevr. Knap, C. Vogel

NIEUWS UIT DE GEMEENSCHAPPEN

Een ervaring uit Zuid-Holland

Het College van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland is dit jaar voor het eerst op de gelukkige gedachte gekomen de geestelijke stromingen officieel uit te nodigen voor de nieuwjaarsreceptie. De voorzitter van het Gewest Zuid-Holland van het Humanistisch Verbond (vergezeld van haar echtgenoot) heeft hierdoor de gelegenheid gekregen het HV te presenteren aan burgemeesters, kamerleden, enz.

Het belangrijkste element tijdens dit ongedwongen samenzijn, was het aftasten van de interesse voor onze activiteiten. Het bleek niet altijd duidelijk te zijn, dat we ons op velerlei gebied bezig houden. Soms dacht men uitsluitend aan onze begeleiding van militairen. Anderen waren beter op de

hoogte van onze geestelijke verzorging en/of humanistisch vormingsonderwijs.

Te weinig was nog bekend over het werk in groter verband, zoals het doen van uitspraken over internationale problemen en over het wetenschappelijk uitwerken van onze visie op deze problemen.

Eveneens te weinig is in sommige kringen doorgedrongen, dat we in feite zo'n drie miljoen buitenkerkelijken vertegenwoordigen.

Al met al: het is de moeite waard geweest en ik zou tegen de andere Gewesten willen zeggen: „Maak dat je erbij komt!”

Ida Meeuse
voorzitster Gewest Zuid-Holland

Apeldoorn

De gemeenschap **Apeldoorn** tekent protest aan tegen het idee van de Verbondsraad om de gewest-besturen op den duur uit te schakelen. „Er mogen dan sommige gewest-besturen niet zo geweldig functioneren, andere doen het juist weer uitstekend. Ons Gelders gewest doet het fijn: de laatste jaren is een heel goed contact gegroeid tussen de verschillende gemeenschappen, waarvan de bestuursleden viermaal in een jaar in Arnhem bijeenkomen.”

Ontmoetingsgroep

In **Gorkum** en omgeving worden ontmoetingsgroepen gehouden op 8 avonden en een weekeinde.

Vragen hierover en schriftelijke of telefonische opgaven zo spoedig mogelijk richten aan: Anneke Sternheim, Vismarkt 10, Gorkum. Telefoon: 01830-30341.

Kan het minder?

De Amsterdamse Kring der internationale school voor wijsbegeerte hield in januari een forum-avond over de overlevingsproblematiek. Het IKOR maakte een verslag van deze avond gekoppeld aan een interview met min. pres. Den Uyl onder het thema: „Kan het echt niet wat minder?” De tekst van deze uitzending is te verkrijgen à f 1,50 op giro 606000 bij het IKOR.

Eco-brochure

De brochure van Hommes-Nieland voor de eco-conferentie (besproken in de vorige Humanist) is te bestellen door f 5,— over te maken op giro 58 t.n.v. Humanist-Pers, Utrecht onder vermelding „ecobrochure”.

Groningen: experiment „durende vorming”

In Oost-Groningen is een belangrijk permanente edukatie-experiment gestart. Bevoegden, gesteund door een stichtingsbestuur zijn bezig alle vormingsactiviteiten in kaart te brengen, uit te zoeken waar behoefte is aan advies en praktische hulp. Dit experiment wordt voor drie jaar gegarandeerd door drie ministeries (soc. zaken, onderwijs en crm) die jaarlijks ruim 3 ton subsidiëren.

Het Humanistisch Verbond heeft in het bestuur een kandidaat, Henk J. Plenter. Wie informatie wil over dit experiment, bijv. om elders te komen tot dergelijke initiatieven kan (lieft schriftelijk) bij hem terecht: Henk J. Plenter, Hereweg 16, Meeden (Gr.)

HIVOS breidt royaal uit

Met een hoogst onzakelijk handeltje werd op de laatste dag van januari HIVOS' nieuwe huisvesting ingeluid. Voordat de Haagse wethouder Vink de officiële opening van het nieuwe pand zou verrichten, hield directeur Bob Waisfis hem een handwerkpot uit Nieuw-Guinea voor, met de vraag hoeveel deze de wethouder waard was. Tachtig gulden, was het prompte antwoord en hoeveel Waisfis ook omlaag wilde gaan, de wethouder hield voet bij stuk.

In zijn toespraak memoreerde wethouder Vink hoezeer het hem speet dat hij het gebouw Huygenspark 37 aanvankelijk had afgekeurd voor huisvesting van de gemeentelijke plantsoendienst. „Als ik nu om me heen zie wat er van gemaakt is, merk ik dat het een verkeerde beslissing was, alhoewel ik er achteraf blij om ben!”

De nieuwe ruimte voor de Stichting Humanistisch Instituut voor Ontwikkelingssamenwerking is tien keer zo groot als het vorige kantoor aan de Nassau Odijkstraat. Maar hoe nijpend het ruimtegebrek daar was onthulde HIVOS-voorzitter prof. dr. J. P. van Praag, toen hij in zijn dankwoord wees op het feit dat de woning van directeur Waisfis zo langzamerhand geheel diende als opslagplaats van goederen uit ontwikkelingslanden.

Magazijnruimte is er nu voldoende, en meer dan dat. In het pand Huygenspark 37 is behalve HIVOS ook gevestigd de Stichting Afzetbevordering van artikelen uit landen in ontwikkeling (kortweg ABAL) en de stichting AMRF-Nederland, gekoppeld aan de door de „Vliegende dokters in Africa” bekend geworden African Medical & Research Foundation, waarvan het hoofdkwartier in Nairobi (Kenia) staat.

Hoewel deze drie organisaties bestuurlijk gescheiden zijn, werken ze gezamenlijk en daarvoor is nu beschikbaar: een winkel, expositie-ruimte, een ruime opslagplaats en voldoende kantoorruimte.

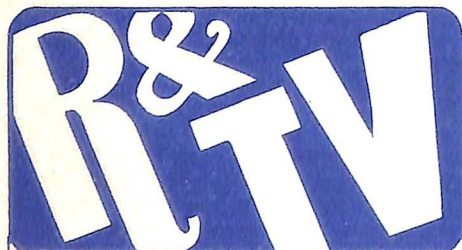
Hoewel door de vele vrijwillige hulp de kosten sterk gedrukt bleven vergde deze verhuizing en verbouwing toch zoveel aan investering, dat 1975 voor alle activiteiten „de grote sprong voorwaarts” moet opleveren. Als trekpaarden dienen daartoe wat HIVOS betreft het bekende Leningenproject en voor ABAL uitbreiding van de verkoop. Van betekenis is hierbij de opkomst van steeds meer HIVOS-ABAL-comité's in het land; groepen mensen die zich daadwerkelijk inzetten voor directe hulp aan de Derde Wereld.

Ook in de publiciteit is er toenemende aandacht voor de humanistische ontwikkelingsamenwerking. De twee films die het Humanistisch Verbond vorig najaar uitzond over projecten in de Dominicaanse Republiek en in Peru brachten in totaal f 160.000 op, verdeeld over giften en leningen.

Om nieuwe afspraken te maken en daarvoor de samenwerking uit te breiden gaan dit jaar drie HIVOS-ABAL functionarissen afzonderlijk op pad; naar Afrika en Midden- en Zuid-Amerika.

Voor informatie en aanbod van geld en/of werkracht: HIVOS/ABAL, Huygenspark 37, Den Haag. HIVOS: telefoon 182782, giro 716000. ABAL: telefoon 070-182727, giro 131500.

Casper Vogel

23 febr. — VERTROSSING.

Als maatschappelijk verschijnsel. Medewerkers: dr. Peter Hofstede, prof. dr. T. T. ten Have en schrijver Wim Hazen.

2 maart — Praktisch humanisme: ziekenbezoek, bejaardenwerk en vrijwilligerswerk.

T.V. — 23 februari: Rechten van het kind. Medewerking van mevr. M. Rood-de Boer.

INGEZONDEN BRIEVEN

Vingerwijzing

Graag wil ik enige opmerkingen maken die misschien kunnen leiden dat aan de oproepingen om meer leden meer gehoor wordt gegeven. Ik ontvang de Humanist, ook ik ben sympatisant, zoals velen met mij. En dit via en door de Geestelijk Raadsman, die alhier zijn vaak ondankbaar werk doet, ondankbaar omdat na deze periode weinig of geen mens zich na zijn ontslag wendt tot het Hum. Verbond en waarom niet?

Het is mijn bedoeling en wens om met mijn beetje verstand en geen universitaire opleiding of graad te trachten hierin ook voor anderen die in diezelfde molen draaien en het HV toch ook nodig hebben, zoals het HV hen ook nodig heeft, mogelijk een vingerwijzing te geven.

Hoeveel mensen die Humanist krijgen en die toch sympatisant zijn, lezen ook Humanist? Begrijpen ze zonder tolk of woordenboek de Humanist? Begrijpen die mensen die het HV nodig hebben en het HV hun, het HV wel? Mijn bescheiden mening is de artikelen in Humanist in klare eenvoudige taal te schrijven. Wat dan meebrengt dat een groot aantal sympatisanten de Humanist gaan lezen en begrijpen en mogelijk een plaats buiten deze muren in het HV gaan zoeken.

Utrecht, E. Wijers, HvB.

Prof. dr. en drs.

De klacht over de geringe aantrekkingskracht, die het HV kennelijk heeft op te vele Nederlanders – zie De Humanist van 1 januari 1975 – is een heel oude klacht, waarover op menig kongres van het HV geklaagd is. De heer Wichers noemt, voor de vuist weg, een aantal redenen waarom mensen bedanken als lid van het Verbond; die lijst kan men met vele andere redenen uitbreiden.

Eén mogelijke reden noemt hij niet, en het is toch bekend dat juist die reden een afstotende werking heeft op verscheidene mensen die het 'in principe' – een veel misbruikt woord – eens zijn met de beginselen en opvattingen van het HV. Die reden vindt men weer duidelijk gedemonstreerd in datzelfde 1 januari-nummer van De Humanist. Het HV tóont zich – ik stel nadrukkelijk **niet: is!** – te veel een levensbeschouwelijke organisatie van intellectuelen wat dat ook moge zijn. Twee voorbeelden uit diezelfde Humanist: de nieuwe redactrice noemt als leden van de redaktiekommissie P. Spigt, R. Tielman, J. de Leede, C. Vogel, H. Bongers, R. van Kamp en mw. Engel-Hogeboom. De heer Wichers

vindt het – in uw stukje over het hoofdbestuur – nodig uitdrukkelijk (met hoofdletters zelfs) te vermelden dat H. Bongers 'Dr' is, evenals R. van Kamp. En Tielman is 'Drs'. Slaat U de laatste bladzijde op van De Humanist, dan kunt U lezen de mededeling over de nationale conferentie over levensproblematiek enz. Inleiders daar zijn o.m. Dr. Ir. H. Hoestra, Dr. R. Hueting, Prof. Dr. O. Thoenes, Prof. Dr. Enno Hommes en Prof. Dr. Johann Galtung. Net zoals men wel spottend D '66 een 'doktorandussenpartij' genoemd heeft, kan men het HV een levensbeschouwelijke organisatie van Professoren, Doktoren, Ingenieurs, Meesters in de rechten en diverse soorten Doktorandussen noemen. Ik weet, als medewerker van een wetenschappelijk TNO-instituut, wat al die titels dikwijls in wezen waard zijn. Ook U zult dit weten. Laten we het HV een 'gewoner' gezicht geven, laten we om te beginnen al die weinigzeggende titulatuur in De Humanist, voor de teevee en de radio afschaffen.

Utrecht, Jaap van Straten

Humanistisch Verbond

Het Hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond roept sollicitanten op voor de vakante functie van

GEESTELIJK RAADSMAN

voor de humanistische geestelijke verzorging van volwassen gedetineerden, verblijvend in inrichtingen van justitie te Maastricht, Roermond en gemeente Zeeland (N.-Br.).

De funktionaris wordt op voordracht van het hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond benoemd door de Minister van Justitie. Aanstelling in vaste rijksdienst mogelijk na proefperiode van 2 jaar.

De voorkeur gaat uit naar een ervaren kracht van academisch niveau. Bezit van of studie voor het diploma geestelijk raadsman van het Humanistisch Opleidings Instituut te Utrecht vereist.

Salaries, afhankelijk van opleiding en ervaring, tussen f 2195,— en f 3775,— per maand (exclusief 7,5% vakantie-uitkering en een toeslag van max. f 45,— per maand).

Schriftelijke sollicitaties te zenden aan de Centraal Geestelijk Raadsman bij de inrichtingen van Justitie, Paulus Buyslaan 23, Amersfoort.

Oude foto's

Op het Centraal Bureau is het plan gerezen een foto-archief te beginnen. Er is al wat materiaal, maar we zoeken nog naar „oude” foto's van evenementen of bekende mensen uit het HV.

Wie kan ons hieraan helpen? Eventuele vergoeding mogelijk. Inlichtingen kunt u krijgen bij en foto's kunt u zenden aan: Jan de Leede, Speenkruidstraat 71, Soest. Telefoon: 02155-12843.

Martelen

Als kritische Nederlanders, die zich iets aan de „rechten van de mens en fundamentele vrijheden” gelegen laten liggen, zouden wij hier toch iets aan moeten gaan doen”.

Een harte-kreet uit het maandelijks informatieblad van Amnesty International (januari 1975) die betrekking heeft op de behandeling van „politieke gevangenen” in West-Duitsland. Wat wordt er gedaan? In Duitsland zijn verschillende komitees die actie voeren. Het goed kunnen werken van deze komitees wordt – aldus Amnesty – belemmerd door de negatieve instelling van de Duitse pers en de Duitse publieke opinie. In Nederland wordt o.a. actie gevoerd door Rode Hulp en Amnesty. Men kan Amnesty steunen: giro 454000, t.n.v. Amnesty International, Amsterdam. Vermeld: Martelingen-campagne.

Gastvrijheid

Op het IHEU-congres van vorig jaar is het idee opgekomen om een adressen-bestand

aan te leggen van humanisten uit alle delen van de wereld, die gastvrijheid willen verlenen aan reizende leden van de bij het IHEU aangesloten organisaties. Met het „Universal Humanist Hospitality Plan”, zoals een enthousiaste Amerikaan het noemde hopen we te bereiken dat er meer contact ontstaat tussen geestverwanten.

Wie bereid is zijn huis eens voor dat doel open te stellen, kan zich aanmelden bij Frans Engel, Rhijnvis Feithlaan 12, Bussum. Tel: 02159-18232.

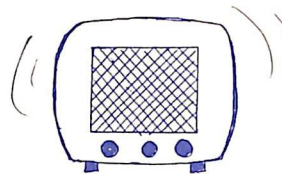
Taalvervuiling

In Humanist van 2 februari werd toegezegd in dit nummer één artikel te plaatsen over Taalvervuiling. Dit naar aanleiding van de vele reacties op het radioprogramma „Lulkoek en kletskoppen”.

Door ruimtegebrek moest dit artikel helaas vervallen en zal pas in het nummer van 1 maart verschijnen.

humanist

Verantwoordelijk
voor de inhoud:
Hoofdbestuur H.V.
Eindredakteur:
Jetske Mijs
Layout: Lumax Utrecht
Druk: Lumax Utrecht
Redactie-adres
Humanistisch
Verbond
Oudegracht 152
Utrecht
Tel.: 030-31 81 45

Devaluatie?

In onze radio-uitzending van 19 januari reageerde Rob Tielman op een uitspraak van bisschop Simonis.

Simonis: devaluatie van het huwelijk is devaluatie van wat liefde eigenlijk is (Volkskrant)

Rob Tielman: deze uitspraak van Simonis dat een devaluatie van het huwelijk een devaluatie van de liefde inhoudt vind ik een uitspraak die onrecht doet aan verschillende groepen van mensen. Ik denk met name bijv. aan ongehuwden, aan vrienden en vriendinnenparen.

Zo'n uitspraak legt het belangrijkste accent bij de vorm van de relatie; de vorm zou belangrijker zijn dan de inhoud. Vanuit humanistisch oogpunt geloof ik, dat de menselijke waardigheid en de medemenselijkheid voorop dienen te staan en dat in de tweede plaats bekeken moet worden welke vormen ondersteunend kunnen werken voor een dergelijke relatie.

In de maatschappij zien we een ontwikkeling in die zin dat de traditionele monopoliepositie van het huwelijk aan het verdwijnen is. Het feit dat dat in verandering is, is op zichzelf een gegeven wat positief en negatief kan worden gezien. Simonis ziet het van de negatieve kant en zegt dat hij daarin een zekere oppervlakkigheid ziet, vervlakking van de menselijke relaties. Dat kan, maar dat hoeft niet. Ik geloof dat het belangrijk is dat met name een instelling als het Hum. Verbond wijst op het feit dat het heel erg belangrijk is dat de inhoud van de relatie voorop wordt gesteld en dat de vorm een afgeleide daarvan moet zijn. Dat betekent heel concreet dat niet meer in de opvoeding vanzelfsprekend moet worden uitgegaan van het feit dat kinderen gaan trouwen, maar dat kinderen al of niet naar vrije keuze een relatie gaan zoeken. Die kan al of niet een seksuele relatie zijn, maar de koppeling van huwelijk aan seksualiteit, zoals die in het christelijke denken vanzelfsprekend is gelegd, is een onjuiste koppeling omdat daarmee de seksualiteit als het ware op een voetstuk wordt geplaatst. Seksualiteit als het enige, het doorslaggevende van een relatie.

Als bisschop Simonis heeft willen waarschuwen tegen de negatieve mogelijkheden van nieuwe soort relaties, dan is dat op zichzelf een goed goed. In die zin, dat het vanzelfsprekend niet gegeven is dat, als mensen niet gaan trouwen het zou betekenen dat ze daarmee altijd een bewuste keuze hebben gemaakt. Het kan natuurlijk ook een negatieve keuze zijn in de zin van we willen niet het traditionele huwelijk maar wat we dan wel willen, ja dat zien we dan nog wel.

Ik geloof dat het erg belangrijk is als gewezen wordt op de noodzaak meer aandacht aan de inhoud van de relatie te besteden en dat is iets wat bijvoorbeeld in het Hum. Verbond ook gebeurt.

Aktie

„Coornherthuis in financiële nood

In de afgelopen maanden hebben wij in totaal f 6847,25 aan bijdragen mogen ontvangen om het Coornherthuis weer enigszins op peil te brengen.

Dit bedrag is afkomstig van 240 belangstellenden voor ons werk, terwijl er bovendien één Gemeenschap een bijdrage storte.

Daarnaast waren er ook enkele suggesties o.a. om via zelfwerkzaamheid het Coornherthuis een opknapbeurt te geven.

Wij hebben dit inmiddels gerealiseerd door met alle twintig medewerkers, die bij dit humanistische vormingswerk betrokken zijn, te behangen, te schilderen en te witten

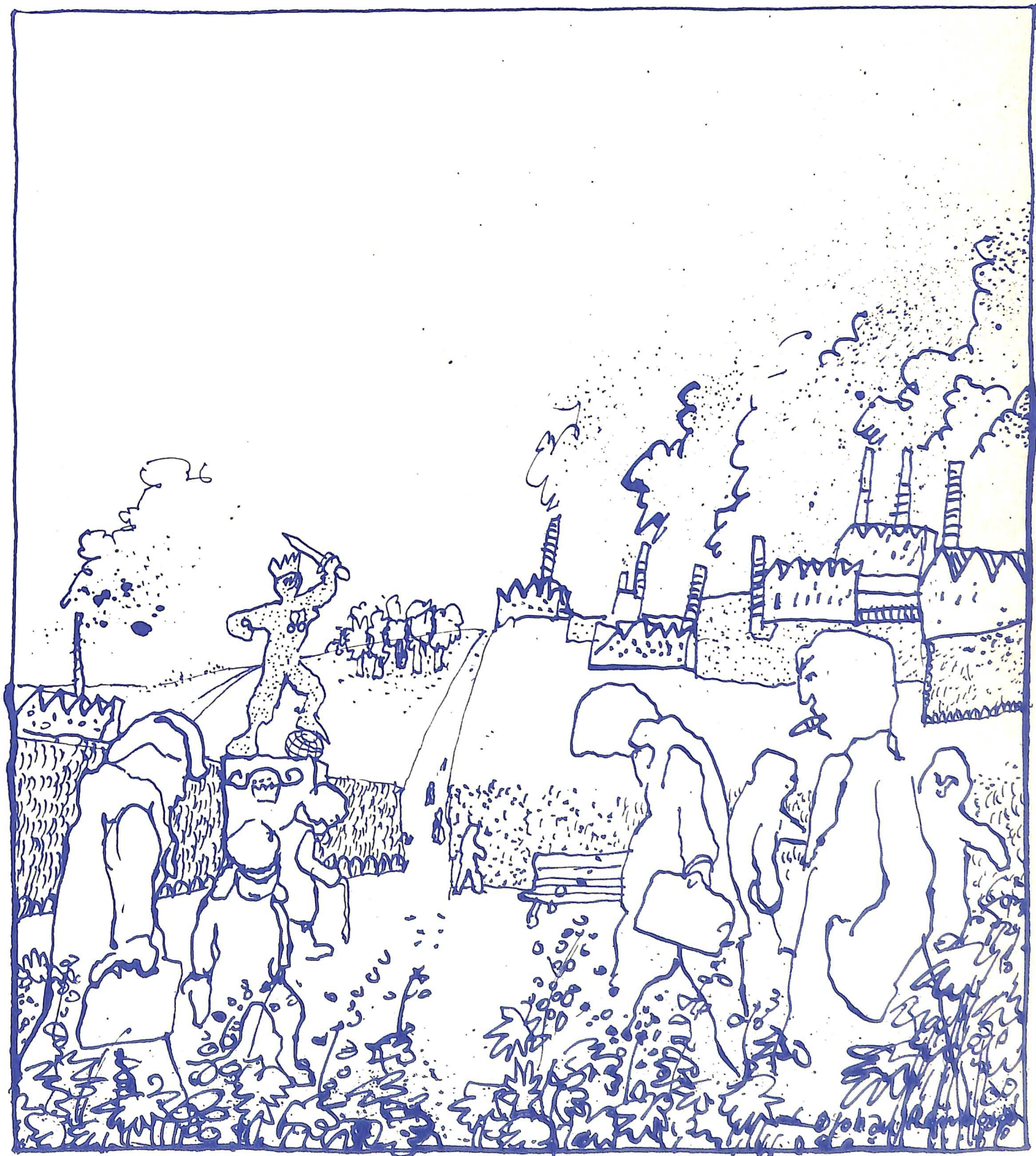
Uw bijdragen zullen wij verder aanwenden voor de aankleding van ons vormingscentrum, waardoor het interieur er weer wat fleuriger zal gaan uitzien.

Voor Uw bijdragen en Uw belangstelling namens alle medewerkers onze hartelijke dank!

Voor degenen die de „Humanist” kwijtgeraakt waren, nog eenmaal ons giro-nummer:

480414 t.n.v.
Hoofdraadsman,
Hoofdstraat 84,
Driebergen

A. Zoetebier
Directeur
Coornherthuis

tekening: Johan Reinboud

- meer over de eco-conferentie ● congres-voorstellen
- taalvervuiling ● julian huxley - in memoriam